

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.21.802/2014/4.szám

A Kúria a Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Dávid Eszter ügyvéd) által képviselt CIB Ingatlanlízing Zrt. felperesnek a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Rónayné dr. Csordás Ilona ügyvéd) által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéknél 5.G.43.386/2014. számon folytatott és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.572/2014/5. számú ítéletével befejezett perében, az említett számú jogerős ítélet ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 160.000 (Százhatvanezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felperes a fogyasztókkal pénzügyi lízingszerződéseket kötött, szerződéskötései során az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó Általános Szerződési Feltételeket, illetve az Üzletszabályzatát alkalmazta.

A felperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 6.§-a és 8.§ (1) bekezdés a) pontja alapján keresetében annak megállapítását kérte, hogy az általa a fogyasztókkal megkötött fogyasztói deviza alapú pénzügyi lízingszerződések részévé vált általános szerződési feltételeknek vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeknek (a továbbiakban: ÁSZF) az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét

tartalmazó kikötései megfelelnek a Tv. 4.§ (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, így azok tisztességesek és érvényesek. Kérte a tárgyalás felfüggesztését a Pp.155/A.§-ában és 155/B.§-ában foglaltakra hivatkozással.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a jogvita eldöntéséhez nem volt szükséges a Pp.155/A.§-a szerinti előzetes döntéshozatali eljárás és a Pp.155/B.§-a szerinti alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése. A felperes a perben nem tudta bizonyítani, hogy a peresített időszakban alkalmazott általános szerződési feltételei megfelelnek a Tv. 4.§ (1) bekezdése szerinti valamennyi előírásnak, ezért nem tudta eredményesen megdönteni a Tv.4.§-a szerinti tisztességtelenség vélelmét.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel rámutatott: az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésére, hogy nem kezdeményez előzetes döntéshozatali eljárást és nem fordul az Alkotmánybírósághoz sem, mert a Tv. nem ütközik a felperes által megjelölt uniós jogszabályokba, illetve az Alaptörvénybe. A jogerős ítélet további indokai szerint azt is helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a perrel érintett szerződési kikötések nem felelnek meg a Tv. által előírt követelményeknek, mégpedig az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének. Mivel ez azzal a következménnyel jár, hogy a felperesnek nem sikerült megdöntenie a tisztességtelenség törvényi vélelmét, a további elveknek való megfelelés vizsgálatát és ebből a szempontból az elsőfokú bíróság ítéletének felülbírálatát nem tartotta indokoltnak.

A jogerős ítélet ellen - mindkét fokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése és elsődlegesen az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítása, másodlagosan a keresetnek helyt adó ítélet meghozatala iránt - a felperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet.

A Pp.155/B.§-a szerint kérte a felülvizsgálati eljárás felfüggesztését és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését, a Tv. egyes rendelkezései és a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata (a továbbiakban: PJE határozat) 2. pontja alaptörvényellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását, a Pp.155/A.§-a szerint pedig az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését kérte a Tv. egyes rendelkezéseinek a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK Irányelvbe (a továbbiakban: Irányelv) és az Európai Unió Alapjogi Chartájába (2012/C 326/02, a továbbiakban: Charta) való ütközése megállapítása céljából. Álláspontja szerint a per eldöntése az

Európai Unió jogának értelmezését igényli.

Az ügy érdemére vonatkozóan arra hivatkozott, hogy a jogerős ítéletet hozó bíróság helytelenül értelmezte a Tv. rendelkezéseit, nem megfelelően mérlegelte a bizonyítékokat, okszerűtlen mérlegelése következtében tévesen állapította meg a tényállást, ennek eredményeként helytelen jogi következtetésre jutott, így ítélete jogszabálysértő.

Kiemelte: keresetének elbírálása során a bíróságoknak nem csak a Tv. 4.§ (1) bekezdésében foglaltakat kellett volna figyelembe venniük, hanem alkalmazniuk kellett volna továbbiak mellett az Irányelv 1.cikk (2) bekezdésén alapuló, a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209.§ (6) bekezdésében foglaltakat és elsődlegesen azt kellett volna vizsgálniuk, hogy az általa alkalmazott ÁSZF perrel érintet szerződéses kikötései a tisztességtelenség hatálya alá tartoznak-e vagy sem, így megállapíthatták volna, hogy a kikötések eltérést nem engedélyező (kógens) jogszabályi rendelkezéseket tükröznek és ez a tény a tisztességtelenség fennállásának vizsgálatát korlátozza. Ugyanígy nem lehetett volna figyelmen kívül hagyniuk a bíróságoknak a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Tv.2.) 52.§ (10) bekezdésében foglaltakat, mely szerint a forint és a deviza kölcsönök esetében 2010. november 27-ét követően közzétett ÁSZF-eknél és a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 27-ét követően közzétett módosítása vonatkozásában nem kell vélelmezni a szerződéses kikötések tisztességtelenségét, azaz a jogalkotó meghatározta az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételek tisztességessége vizsgálhatóságának időbeli kereteit.

A fogyasztói kölcsön devizanemétől függetlenül a 2010. november 27-től hatályos szerződéses kikötések tisztességességének vizsgálata nem lehet az adott per tárgya, ezek a kikötések tisztességesek. A referencia kamathoz kötött kamatváltozások sem tartoznak a Tv. tárgyi hatálya alá, vizsgálatukra a Tv. alapján nem kerülhetett volna sor.

Hangsúlyozta: a magyar joganyagba az Irányelv 5.cikk első mondata szerinti szabály a 2009. évi XXXI. törvénnyel került be, a régi Ptk. 209.§ (4) bekezdése 2009. május 22-től hatályos, azaz az egyértelműség és az átláthatóság elvének érvényesülését ezen időpontot megelőzően alkalmazott szerződéses kikötések esetében nem kellett vizsgálni, a jogalkotó a Tv.-vel visszamenőleges jogalkotást valósított meg azzal, hogy olyan elvek érvényesülését követeli meg valamennyi szerződéses kikötés esetében, amely nem volt mindenkor a magyar joganyag része.

Ellentmondásos a jogerős ítélet indokolásának megállapítása, amely szerint a kereset elbírálásakor kizárólag a Tv. rendelkezései

alkalmazandók, minden más jogszabály alkalmazása kizárt, ugyanakkor a Tv. nem alkot új jogot, hiszen kizárólag a régi Ptk. 209.§-át értelmező joggyakorlatot [a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről szóló 2/2012. (XII.10.) PK vélemény (a továbbiakban: 2/2012. PK vélemény)] emeli jogszabályi szintre.

Rámutatott arra: a Tv.-ben megjelölt 4.§ (1) bekezdésében foglalt követelmények (elvek) egymástól függetlenek, egyenrangúak, önállóak, konjunktív kapcsolatban nem állnak, azaz, ha az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel egy elvnek nem felel meg maradéktalanul, ez nem jelenti azt, hogy a többi elvnek való megfelelés vizsgálata szükségtelen, így a részleges érvénytelenség megállapítása nem kizárt, a Tv. rendelkezése szerint sem. A Tv.2. miniszteri indokolása lehetőségként kezeli, hogy a Tv. szerinti perek eredményeként „csak” részleges érvénytelenség kerül kimondásra. A Kúria nevével fémjelzett 2014. július 14-i és 16-i szakmai megbeszélésen azt rögzítették: „előfordulhat, hogy az oklistában szereplő egy vagy több rendelkezés a fenti követelményeknek megfelel, ez esetben a bíróságnak ítéletében arról kell rendelkezni, hogy a rendelkező részben tételesen felsorolt feltételek tisztességesek, míg a többi tekintetében a keresetet el kell utasítani”.

A Tv.-ben foglalt elvek teljesülését a 2/2012.PK véleményben írt többletfeltételekkel együtt értelmezett tartalommal követelték meg a perben korábban eljáró bíróságok, így a Tv.-ben írtakat felülírta a bírósági gyakorlat.

A vizsgált kikötések mindegyike megfelelt a Tv. 4.§ (1) bekezdésében foglalt valamennyi követelménynek.

Álláspontja szerint jogszabálysértően utasította el a jogerős ítéletet hozó bíróság tanúbizonyítási indítványát, a bizonyítási eszközökre vonatkozó szabályok félreértelmezésével nem adott helyt a szakértői bizonyításnak, ezzel sérült a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos joga

Felülvizsgálati kérelmében fenntartotta a keresetlelevelében, előkészítő iratában, valamint a fellebbezésében foglaltakat.

Kérte felülvizsgálati kérelme tárgyaláson történő elbírálását.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására és költségének megtérítésére irányult. Fenntartotta a korábbi perbeli nyilatkozatait.

A per érdemére vonatkozó okfejtést megelőzően előrebocsátja a Kúria: a Tv. 15.§ (5) bekezdésének megfelelően a Tv.6.§-ára alapított perekben a felülvizsgálati kérelem elbírálása főszabályként tárgyaláson kívül történik, kivéve ha a Kúria a felülvizsgálati kérelemnek tárgyaláson való elbírálását tartja szükségesnek. Mivel a Kúria nem tartotta szükségesnek tárgyalás

kitűzését, a felperes indítványával ellentétben a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A Pp.270.§ (2) bekezdésében és a 275.§ (3) bekezdésében foglaltak együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálatot anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt megalapozhatja; utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.

Az adott esetben a jogerős ítélet nem jogszabálysértő és az indokai is helytállóak. A Kúria a helyes indokokat nem kívánja megismételni, csupán a felülvizsgálati kérelemben foglalt többirányú jogi érveléssel összefüggésben - részben eltérő sorrendben - emeli ki a következőket:

I.

A jogerős ítélet nem jogszabálysértő amiatt, hogy az alsóbb fokú bíróságok nem fordultak az Alkotmánybírósághoz, hiszen a Pp.155/B.§-a alapján az alkotmánybíróági eljárás kezdeményezése a bíróságnak nem kötelezettsége, hanem lehetősége, arra az esetre, ha úgy ítéli meg: az alkalmazandó jogszabály, jogszabályi rendelkezés álláspontja szerint Alaptörvény-ellenes.

Ugyanakkor a Kúria sem találta indokoltnak az alkotmánybíróági eljárás kezdeményezését.

Ezzel összefüggésben kiemeli a Kúria, hogy a jelen ítélet meghozatalakor az Alkotmánybíróság már kihirdette a III/1522/2014. számú ügyben hozott és a 34/2014. (XI.14.) AB számon közzétett határozatát (a továbbiakban: AB határozat), amelyben elutasította a törvény egyes rendelkezései Alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Az AB határozat leszögezte: a Tv. új jogszabályi környezetet - visszaható - hatállyal nem teremtett [86], a Tv. nem a közjogi értelemben vett visszaható hatályú jogalkotás sérelmét valósítja meg, hanem az érvénytelenség jogintézményének lényegéből fakadó szükségszerű következményeket alkalmazza [96]. Megállapította az Alkotmánybíróság azt is, hogy a Tv. sem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

A felülvizsgálati kérelem indokai kapcsán kiemeli a Kúria: erre irányuló kérelem hiányában az AB határozat tárgyát nem képezte a már említett PJE határozat esetleges Alaptörvény-ellenességének vizsgálata, ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ha a PJE határozaton alapuló Tv. nem ütközik a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába, a Kúria jogegységi határozata sem ütközhet a fenti jogelvbe.

II.

A perben korábban eljáró bíróságok megindokolták, hogy miért nem tartották szükségesnek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, miért nem fordultak a felperes által felvetett kérdéseket illetően az Európai Bírósághoz. Ezzel összefüggésben a Kúria hangsúlyozza: az Európai Bíróság joggyakorlata egyértelművé teszi, hogy a tagállami bíróság joga azon kérdések meghatározása, amelyek megválaszolása elengedhetetlen döntése meghozatalához (C-544/07.sz. Rüffler ügy, 38. pont; C-440/08.sz. Gielen ügy, 27. pont). A tagállami bíróság a felek által felvetett kérdésekhez nincs kötve, a felek indítványa nélkül is jogosult előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni (283/81. sz. C.I.L.F.I.T ügy, 9. pont; C-2/06. sz. Kempster ügy 41-42. pontok).

Az első- és a másodfokú bíróságot az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége nem terhelte (C-210/06. sz. Cartesio ügy, 75-79. pontok), így annak elmulasztása jogszabálysértésként nem értékelhető.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a Tv. Irányelvbe és Chartába ütközését állította, ezért a Kúriától is kérte az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését.

Az Európai Unióról és az Európai Unió Működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikkében foglaltak szerint az Európai Unió bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben: a) Szerződések értelmezése; b) Az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése.

Ebből következően az előzetes döntéshozatali eljárásnak nem lehet tárgya a nemzeti jog értelmezése, hatálya, alkalmazhatósága vagy a nemzeti jog összeegyeztethetősége a közösségi joggal. Ahogyan az a C-37/92 számú, Jozé Vanacker és André Lesage v. SA Baudoux combustibles ügyben is kifejezésre jutott: az Európai Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a tagállamok nemzeti jogának értelmezésére. A felperes tehát előzetes döntéshozatal keretében nem kérhette (kérheti) alappal a tagállami jogszabály és az uniós szabály (szabályok) összeegyeztethetőségének vizsgálatát.

Figyelemmel viszont arra, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmének 49. pontjában úgy fogalmazott, hogy az adott per eldöntése több szempontból is az Európai Unió jogának értelmezését igényli, továbbá arra, hogy a nemzeti bíróság dönt arról, hogy a nemzeti jog összeegyeztethető-e a közösségi joggal az alábbiakra mutat rá a Kúria:

Az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése értelmében az Európai Központi Bankkal (a továbbiakban: EKB) konzultálni kell a nemzeti hatóságok részéről az EKB hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban a Tanács által a 129. cikk (4) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően meghatározott kereteken belül és feltételek mellett. Lényegileg ezt a

rendelkezést ismétli meg az EUMSZ 282. cikk (5) bekezdése.

A nemzeti hatóságoknak az EKB-val a jogszabálytervezetekről folytatott konzultációjáról - az EUMSZ 129. cikk. (4) bekezdésének felhatalmazása alapján a Tanács 98/415/EK határozata rendelkezik. E határozat 2. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok hatóságai az EKB-val konzultálni kötelesek, különösen az olyan jogszabálytervezettel kapcsolatosan, ami pénzügyi intézetekre vonatkozó szabályokat tartalmaz, amennyiben azok lényegesen befolyásolják a pénzügyi intézetek és a pénzügyi piacok stabilitását. Az EKB 2014. július 28-án kelt véleménye (CON/2014/59) megállapította az EKB konzultációs hatáskörét a Tv.-vel kapcsolatban. A magyar hatóságok is elismerték az EKB konzultációs jogosítványait azzal, hogy 2014. június 27-én a törvényjavaslat szövegét a Nemzetgazdasági Minisztérium az EKB-nak véleményalkotásra megküldte.

Utal arra a Kúria, hogy az Európai Bíróság következetes gyakorlata szerint: amennyiben az uniós rendelkezések kizárólag a tagállamok és az Európai Unió intézményei közötti kapcsolatra vonatkoznak, nem keletkeztetnek olyan egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie (174/84. sz. Bulk Oil ügy, 62. pont; C-159/00. sz. Sapod Audic ügy, 60-63. pontok), azaz a felperes a jelen perben nem hivatkozhat érdemben a konzultációs kötelezettség esetleges sérelmére, hiszen sem a EUMSZ, sem a Tanács 98/415/EK határozata nem keletkeztet számára e körben egyéni jogokat.

II/a.

Az Irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ezen Irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Az Irányelv 8/a cikke előírja a tagállamoknak, hogy amennyiben a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogadnak el, arról, valamint annak minden később változásáról tájékoztassák a Bizottságot, így egyebek mellett különösen akkor, ha az említett rendelkezések a tisztességtelennek tekinthető szerződéseik feltételek felsorolását tartalmazzák. A Bizottság a tájékoztatást továbbítja a többi tagállamnak, az Európai Parlamentnek és konzultációt folytat az érdekelt felekkel az említett tájékoztatást érintően.

A rendelkezésre álló iratanyagban nincsen adat arra, hogy a magyar hatóságok eleget tettek-e tájékoztatási kötelezettségüknek és ha igen, ez mikor történt meg. Az Irányelv nem ír elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget és a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban határidőt sem állapít meg, mint ahogyan a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit sem szabályozza. Az Európai Bíróság joggyakorlata (C-235/95. sz. AGS Assedic Pas-de Calais ügy, 32. pont) szerint az olyan kötelezettségre vonatkozó uniós előírások, ahol kizárólag a bizottság tájékoztatása a rendelkezés célja anélkül, hogy ebből rá

bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és a tagállamokra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárásjogi kötelezettség származna, csak a tagállamok és a bizottság kapcsolatát érintik. Ezek magánfelek részére nem keletkeztetnek olyan alanyi jogot, amelynek sérelme a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulna.

A kifejtettekből következően a felperesnek a Bizottság tájékoztatása elmaradására vonatkozó hivatkozása alapján a Tv. alkalmazása nem mellőzhető, emiatt a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.

Az Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennáll összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit, ha a vizsgált szerződés attól függ.

A szerződéskötés körülményeinek - az Irányelv 4. cikk. (1) bekezdésében írtak szerinti - bizonyítási eljárás keretében történő feltárása csak akkor indokolt és szükséges, ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihathatnának. A Kúria megítélése szerint nem a Tv. rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének mint jogkérdésnek a jellegéből következik, hogy ilyen esetben a szerződéskötés körülményeinek vizsgálata tisztességtelen. Ebből következően az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében foglaltak sérelme nem állapítható meg.

Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, illetve 5. cikke a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét fogalmazza meg. Az Európai Bíróság az Irányelv 4. cikk. (2) bekezdésének értelmezése során úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatónak kell lennie; elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára, a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. Kásler ügy, 75. pont). Az értelmezés megfelelően irányadó az Irányelv 5. cikkére is.

Az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése szerint a Melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. A Melléklet 1. pontjának j) alpontja szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására. A Melléklet 2. pontjának b) alpontja szerint a

fenti rendelkezés nem zárja ki olyan szerződési feltételek alkalmazását, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. Ezen rendelkezésből következően a kamat, költség, díj egyoldalú módosításának egyik elengedhetetlen feltétele, hogy annak érvényes indoka legyen. Tisztességtelen [pl. nem világos, nem érthető, nem átlátható szerződéses (üzletszabályzati)] rendelkezések alapján az Irányelv sem ad felhatalmazást a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére.

A Tv. 4.§ (1) bekezdés e) pontja az Európai Bíróság jogértelmezésének tartalmilag egyenértékű megfogalmazását adja, ezért az összeegyeztethető az Irányelv rendelkezéseivel.

A kifejtettekből következően a jogerős ítéletet hozó bíróság nem követett el jogszabálysértést akkor, amikor a Tv. 4.§ (1) bekezdésében írt elveket nem tartotta az uniós jogba ütközőnek és így nem mellőzte azok alkalmazását.

II/b.

Az EUMSZ 6. cikk. (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Európai Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket, a Charta „ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések”. A Charta 51. cikk (1) bekezdése értelmében a Charta rendelkezéseinek címzettjei az unió intézményei, szerve és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az unió jogát hajtják végre. Az Európai Bíróság jogértelmezése szerint a Charta rendelkezése az Európai Bíróság korábbi állandó ítélezési gyakorlatát erősíti meg, ami szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell. Ha valamely nemzeti szabályozás az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, a Charta által biztosított alapvető jogokat tiszteletben kell tartani, nem állhat fenn olyan tényállás, amelyre anélkül vonatkozna az uniós jog, hogy az említett alapvető jogokat alkalmazni ne kellene (C-617/10. sz. Aklagaren ügy, 17-21. pontok.).

A Tv. célja, hogy a szabályozási körébe vont fogyasztói szerződések esetében speciális szabályokat állapítson meg egyes szerződési kikötések tisztességtelenségének értékelésére és az abból eredő jogkövetkezmények levonására. A Tv. e tekintetben tulajdonképpen az Irányelv hatálya alá tartozó szerződések és az Irányelv alkalmazásában megállapítható tisztességtelenség speciális körében az Irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ülteti át, ami szerint „a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”. A Tv. az uniós jog által szabályozott tényállásra vonatkozik, ezért a Chartában említett

alapvető jogokat - a tagállamok széles körű eljárási autonómiájától függetlenül - e körben is alkalmazni kell.

A Charta 16. cikkében foglaltak szerint a vállalkozás szabadságát az uniós joggal és a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban el kell ismerni. E cikk az Európai Bíróság ítélezési gyakorlatán alapul, amely elismerte a kereskedelmi és gazdasági tevékenység gyakorlásának szabadságát (4/73. sz. Nold-ügyben 1974. május 14-én hozott ítélet 491. oldal., indokolás: 14. pont; 230/78. sz. SpA Eridania és társai ügyben 1979. szeptember 27-én hozott ítélet 2749. oldal., indokolás: 20. és a 31. pont), valamint a szerződési szabadságot (151/78. sz. Sukkerfabriken Nykøbing-ügyben hozott ítélet 1. oldal., indokolás: 19. pont), továbbá az EUMSZ 119. cikkének (1) és (3) bekezdésén, amely elismeri a szabad versenyt. Természetesen e jogot az uniós jog és a nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával kell gyakorolni. A jog gyakorlása nem jelentheti egyebek mellett tisztességtelen ÁSZF-k alkalmazását sem a gazdasági tevékenység folytatása során, azaz a vállalkozás szabadsága ezen nézőpontból tekintve szűken értelmezendő. A Tv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, ami ellentétes lenne a Charta 16. cikkében foglaltakkal.

A Charta 17. cikke a tulajdonhoz való jog védelméről rendelkezik. E cikk az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakba: EJEE) kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkén alapul: Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. A tulajdonhoz való jog védelme megfelel az EJEE-ben biztosított hasonló jognak, ezért a Charta 52. cikk (3) bekezdése értelmében tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni az EJEE-ben szereplővel. Ezt az értelmezést támasztják alá a Charta 17. cikkéhez fűzött magyarázatok (HL C 303, 2007. 12. 14., 17.o.), amelyeket az EUMSZ 6. cikk (1) bekezdés és a Charta 52. cikk (7) bekezdése alapján a tagállami bíróságoknak is figyelembe kell venniük. A magyarázatok kifejezetten utalnak arra, hogy a Charta 17. cikke az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkén alapul és a szövegezési eltérésektől függetlenül azonos tartalommal és terjedelemben szabályozza a kérdéses alapjogot. Mivel az EJEE és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlata alapján autonóm módon határozza meg a javak és a tulajdon fogalmát, a Kúriának - függetlenül attól ez az igény a magyar jog alapján hogyan minősül - vizsgálnia kellett, hogy a felperes által megfogalmazottak az EJEE alapján tulajdoni védelmet élveznek-e, illetve megállapítható-e a tulajdontól való megfosztás. Az EJEB gyakorlata a vagyon fogalmát kiterjesztően értelmezi és számos gazdasági érdeket minősít a tulajdonnal azonos védelem alá esőnek. Az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke azonban csak

olyan jogok védelmét biztosítja, amelyekkel a fél a nemzeti jog alapján rendelkezik vagy valaha rendelkezett, vagyis, amelyek esetében fogalmilag felmerülhet a „megfosztás” kérdése. Olyan jogok megszerzése és gyakorlása, melyek a felet a nemzeti jog szerint sohasem illették meg, az EJEE alapján nem követelhető [Marckx v. Belgium, A 31 (1979.); X v. Német Szövetségi Köztársaság App. No. 8410/78. (1979.); S. v. Egyesült Királyság, App. No. 11716/85. (1986.)] G. Az adott esetben a felperes olyan gazdasági érdeke sérelmét tekinti tulajdonelvonásnak, amely kizárólag tisztességtelen, egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Az uniós és a magyar jog alapján ezek a kikötések semmisek, vagyis a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget, a felperes részére pedig nem keletkeztethetnek jogosultságot.

A Kúria e körben is utal az AB határozatra, amely szerint a Tv. sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást [7]}-[114]. Azaz a Tv. alapján vizsgálándó szerződéses kikötések semmissége nem a Tv., hanem az uniós és a magyar jog 2004. május 1. óta létező tartalma alapján állt be. A felperes érvényesen sohasem rendelkezett olyan vagyoni igénnyel, ami kizárólag tisztességtelen, egyoldalú kamat-, költség- vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Ebből következően ebben a körben fogalmilag nem merülhet fel a „megfosztás” kérdése, azaz a Tv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, ami a felperes által hivatkozott okból ellentétes lenne a Charta 17. cikkében foglaltakkal.

A Charta 47. cikke a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogról rendelkezik. A Charta 47. cikkéhez fűzött magyarázatok szerint a cikk az EJEE 13. cikkén, illetve 6. cikk (1) bekezdésén alapul, amit az Európai Bíróság joggyakorlata is megerősít (C-93/12. sz. ET Agroconsolting ügy, 59. pont és az ott hivatkozott joggyakorlat). A Charta által biztosított jogvédelem több szempontból kiterjedtebb, mint az EJEE által nyújtott védelem, a jelen ügyben alkalmazandó hatékony jogorvoslat és tisztességes eljárás szempontjából viszont az alapelv tartalma és terjedelme a két szabályozásban megegyezik. Az Alkotmánybíróság AB határozatában megállapította, hogy a Tv.-ben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az EJEE 6. cikk (1) bekezdésébe [162]. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a Tv. alapján bár a bizonyítás lényege banki okiratokon alapul „tanú és szakértő meghallgatásának az igénye nem eleve kizárt” [170]. A Tv. azt sem zárja ki, hogy a felek a peres eljárásban álláspontjukat előadják. A kifejtettekből következően a Tv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, ami a felperes által hivatkozott okból ellentétes lenne a Charta 47. cikkében foglaltakkal. Mivel kétség nem merült fel az uniós jog értelmezésével összefüggésben, a Kúria előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem látta indokoltnak.

III.

A Tv. tárgyi hatályát, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötések tisztességessége vizsgálhatóságának időbeli korlátait, és ezt részben érintő visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmát érintő felülvizsgálati érvekkel összefüggésben az alábbiakat hangsúlyozza a Kúria:

A Tv. 1.§ (1) bekezdése kimondja, hogy időbeli hatálya a 2004. május 1. napja és a Tv. hatálybalépésének napja (2014. július 19.) között kötött fogyasztói kölcsönszerződésekre terjed ki. A Tv. tárgyi hatályát egyfelől a Tv. 1.§ (1) bekezdése határozza meg, másfelől a Tv. 2. beiktatott (1/a) bekezdése egészíti ki.

A tisztességtelenség pontos meghatározását a régi Ptk. nem tartalmazza, ahogy az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése sem. Ha a szerződés a felek jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg, akkor a feltétel tisztességtelenségnek minősül és az ilyen feltételeket a régi Ptk. 209/A.§ érvénytelennek (semmisnek, illetve megtámadhatónak) minősíti (AB határozat [90]). Ennek tükrében kellett tehát vizsgálni, hogy a különböző időszakokban a felperes által alkalmazott üzletszabályzatok a fentebb írt követelménynek megfelelnek-e.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (régi Hpt.) 210. § (3) bekezdése - mint részletszabály - lehetővé tette a kamat, a díj és az egyéb szerződési feltételek tekintetében az egyoldalú, az ügyfél számára kedvezőtlen módosítását (abban az esetben, ha a szerződés ezt külön pontban meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi). Ez azonban csupán „felhatalmazó típusú rendelkezés” volt, semmi esetre sem tekinthető úgy, hogy a jogalkotó - kizárva a régi Ptk. 209.§ (5), illetve (6) bekezdésének, mint háttérjogszabálynak az „alkalmazhatóságát” - maga határozott volna meg egy szerződési feltételt, ami „nem minősülhet tisztességtelenségnek”. A felhatalmazó szabályon alapuló egyoldalú szerződésmódosításnak a kezdetektől fogva mindvégig korlátját képezte a jóhiszeműség és tisztesség általános, mögöttes törvényi követelménye. A régi Hpt. felhatalmazó rendelkezése a tisztesség, a tisztességesség követelményét egyáltalán nem helyezte hatályon kívül és nem is függesztette fel (AB határozat [92]).

A fentiekből következően is: nincsen jelentősége, hogy a régi Hpt., illetve más jogszabályok (pl. a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet) egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó rendelkezései milyen tételes szabályokat tartalmaztak, ezek miként szigorodtak. A perbeli jogvita eldöntése során ugyanis nem azt kellett vizsgálnia a bíróságnak, hogy a vonatkozó szerződéses, illetve üzletszabályzati rendelkezések megfelelnek-e az

alkalmazásuk idején hatályos törvények tételes rendelkezéseinek (AB határozat [126] szerint a Tv. alapján eljáró bíróság egy-egy perben nem konkrét szerződéseket, hanem ÁSZF általánosan alkalmazott kikötések tisztességességét vizsgálja. A felperesnek kell a keresetlevélben meghatározni, hogy mely kikötéseket teszi a per tárgyává); hanem azt kellett vizsgálnia, hogy tisztességtelen szerződési feltételnek minősülnek-e. Az egyértelmű, hogy a felperes egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő üzletszabályzatainak rendelkezései folyamatosan szigorodtak, nyilvánvalóan a vonatkozó jogszabályi rendelkezés figyelembevételé miatt. Az azonban nem állapítható meg, hogy maradéktalanul megfelelték a tisztességes szerződési feltételek kapcsán támasztott uniós szabályoknak, a régi Ptk. 209.§ (1) bekezdésében foglaltaknak, a tisztességes szerződési feltétellel szemben az Európai Bíróság, illetve a Kúria (jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság) joggyakorlatával felállított követelményeknek. Ez utóbbi feltételrendszer pedig nem változott. Változásként nem értékelhető, ha az Európai Bíróság, illetve a Kúria ítéleteiben értelmezi, milyen körülmények fennállása esetén tisztességtelen egy szerződési feltétel és ezekből esetleg más következtetés vonható le, mint amit a felperes pusztán az adott jogi szabályozás, esetleg a korábbi joggyakorlat ismeretében irányadónak tekintett (C-92/11. sz. RWE Vertriebs AG ügy 58. pont). Figyelemmel arra, hogy érdemben nem változott az uniós szabályozás, illetve a régi Ptk. szabályozása ate tekintetben, hogy milyen esetben tisztességtelen egy szerződési feltétel, jogszerű volt egységesen vizsgálni, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás feltételrendszere tisztességes volt-e 2004. május 1-jétől az Európai Unióhoz történt csatlakozásunktól kezdődően a Tv. hatályba lépéséig.

Összefoglalva: ahogyan az Alkotmánybíróság az AB határozat [86] és [97] pontjaiban kifejtette, a régi Ptk.-nak mint általános törvénynek a tisztességességre vonatkozó general clausuláját konkretizálják a speciálisnak minősülő ágazati törvények. Az ágazati törvényekben megjelenő speciális előírások mögöttes jogaként a régi Ptk. és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) szerződési feltételek tisztességtelenségét tiltó általános rendelkezése mindvégig alkalmazandó maradt. A Tv. tehát új jogszabályi környezetet - visszaható hatállyal - nem teremtett. Ez alól kivételt az az eset jelenthetne, ha megállapítható lenne, hogy a Tv. valamely más jogszabály által korábban előírt szerződési feltétel tisztességtelenségének a vélelmét állítaná fel.

A Tv. tartalma nem más mint a jogalkalmazói gyakorlatból leszárt jogalkotói (jelen esetben a törvényhozó általi) autentikus jogértelmezés, mely a bíróságokra és az érintett szerződő felekre általánosan kötelező. Valójában tehát a bíróságoknak az egyedi ügyekben értelmezés útján kialakított gyakorlata (az anyagi jogi szabályok eseti értelmezése) eredményezte a 2/2012. PK vélemény, majd a PJE határozat megszületését, mely végül egy jogalkotási aktusban, a Tv.-ben öltött jogszabályi formát. A Kúria a jogegység biztosítása érdekében foglalta össze az egyedi jogesetek eldöntése

során felmerült és alkalmazott irányadó elveket és szabályokat. Az ennek a folyamatnak az eredményeként megszületett Tv. tehát nem keletkeztetett új anyagi jogi feltételeket, így (a speciális eljárási szabályok kivételével) nem is hozott létre új - az érintettekre nézve hátrányosabb - szabályozási környezetet. E körben hangsúlyozandó: a tisztességtelen szerződésmódosítások a szerződéskötések időpontjában sem voltak megengedettek (AB határozat [207]).

III/a.

A felperes a Tv. 6.§-a szerinti polgári peres eljárást megindító keresetlevelében deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) pénzügyi lízingszerződéseknél alkalmazott, egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötéseket érintően kérte a törvényi vélelem megdöntését.

A Tv. 8.§ (1) bekezdés b) pontját módosította a Tv. 2. 52.§ (12) bekezdése, eszerint a forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetén, ha az ÁSZF-et 2010. november 26-án vagy azt megelőzően alkalmazták, a pénzügyi intézmény keresetlevelének 2015. január 5. napja és január 12. napja között kell a bírósághoz beérkeznie.

A korábbiakban már írtak szerint a Tv. tárgyi hatályát 2014. október 15-ével kiegészítette a Tv.2., amelynek következtében a deviza alapúnak nem minősülő deviza hitel- vagy kölcsönszerződés, illetve pénzügyi lízingszerződés is a Tv. hatálya alá tartozónak minősül.

Vitathatatlan, hogy a Tv. 6.§-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy a Tv. 4.§ (1) bekezdésébe foglalt főszabálytól eltérően - a forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések és az „egyéb deviza szerződések” vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4.§ (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés tisztességtelenségét a 2010. november 27-ét követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 27-ét követően közzétett módosításai vonatkozásában, de ez a jogszabályi rendelkezés a felperes felülvizsgálati érveivel ellentétben nem értelmezhető úgy, hogy a 2010. november 27. napjától hatályos kikötések - a fogyasztói kölcsönszerződés devizanemétől függetlenül - tisztességesek, így vizsgálatuk nem is lehet a jelen per tárgya, mivel ezek az ÁSZF-be foglalt kikötések nem is voltak az adott per tárgyai, ebben a perben csak és kizárólag a 2004. május 1-jétől alkalmazott deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés (pénzügyi lízingszerződés) esetében alkalmazott általános szerződési feltételeket vizsgálták a bíróságok, sem a forint alapú, sem az „egyéb devizaszerződések” nem képezték a per tárgyát, annál inkább sem, mivel jogszabályi felhatalmazás nélkül a felperes nem is tudott ilyen igényt előterjeszteni.

Az előbbieken megfogalmazottakkal ellentétben viszont a referencia kamathoz kötött egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő

szerződéses kikötés a Tv. tárgyi hatálya alá tartozik. Ezt érintően a jogerős ítéletet hozó bíróság kiemelte, hogy a kikötések tartalmából következően a lízingdíj módosítására a felperes meghatározott időközönként jogosultsággal rendelkezett. Maga a felperes is úgy nyilatkozott az elsőfokú eljárás során, hogy tartós növekedés esetén szokott úgy határozni, hogy az automatikus referencia kamat változását a lízingdíjban érvényesíti, azaz a mérlegelésén múlik, hogy a referencia kamatláb változását a lízingdíjban érvényesíti-e. A kikötések akkor nem esnének az egyoldalú szerződésmódosítási jogosultság körébe, ha azok ténylegesen értékmegtartó klauzulát tartalmaznának, a lízingdíj módosulása minden további döntés, intézkedés nélkül automatikusan követné a viszonyítási referencia kamat változását.

A kifejtettekkel a Kúria egyetért, ugyanakkor a fentiekben írtakat azzal egészíti ki, hogy egyrészt a fogyasztói kölcsönszerződésben a kamat, a költség és a díj meghatározása tipikusan az ÁSZF-ek részét képezi, így annak egyoldalú módosítására olyan formában kerül sor, amely általános szerződési feltétel alkalmazásának minősül, másrészt a rendelkezésre álló iratanyagból megállapíthatóan a felperes bizonyos esetekben a referencia kamatot a saját maga, illetve a cégcsoportjába tartozó kapcsolt vállalkozás által meghatározott kamatlábban állapította meg, ami nem felel meg a Tv. 4.§ (1) bekezdésébe foglalt elveknek.

IV.

A Tv. általános indokolás 1. pontjában foglaltak szerint: a Kúria PJE határozatában iránymutató döntést hozott a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. A Kúria döntése a régi Ptk.-ban foglalt tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezés, amely kizárólag a bíróságok számára kötelező, azonban az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik.

Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, a Tv. jogszabályi szintre emeli a Kúria jogegységi határozatában rögzített elveket: a Tv. a Kúria jogértelmezését teszi általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé. A Tv. nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekre vonatkozóan, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja.

Megállapítható továbbá az, hogy a régi Ptk. 209.§-ában foglaltakat konkretizáló 2/2012. PK vélemény és a PJE határozat megalkotásának célja az egységes joggyakorlat biztosítása és továbbfejlesztése volt, tehát nem férhet kétség ahhoz, hogy szoros a kapcsolat a norma és az értelmezését segítő 2/2012. PK vélemény, valamint a PJE határozat között.

A kifejtettek mellett: az Alkotmánybíróság a már többször említett AB határozatában arra a következtetésre jutott, hogy a Tv. nem alkotott visszamenőleges hatályú új anyagi jogszabályt, hanem az érintett időszakban mindig is hatályban volt anyagi jogszabálynak az európai és a magyar bírósági gyakorlat által kidolgozott és kötelezően alkalmazandóvá tett (azaz az anyagi jog értelmezésének pontosításával eleve az anyagi jog részévé vált) értelmezését foglalta a Tv.-be, emelte jogszabályi szintre. Mivel a Tv. a tisztességtelenségre vonatkozó joggyakorlatot kötelező jelleggel lefektető jogegységi határozatnak a korábbi jogszabályi rendelkezéseket értelmező-konkretizáló normatartalmát emelte jogszabályi szintre - és ezt a címében pontosan megjelölte -, nem lehet szó visszaható hatályú szabályozásról [104].

Ezt a gondolatmenetet folytatva az a következtetés is levonható, hogy az adott kereset elbírálása során a Tv. rendelkezéseit alkalmazza a bíróság, viszont a Tv. (amely nem keletkeztet új anyagi jogi feltételeket) tartalma szerint nem más, mint a jogalkalmazói gyakorlatból leszűrt jogalkotói autentikus jogértelmezés [97].

Ezzel a pontosítással, valamint kiegészítéssel megállapítható - a felülvizsgálati érveléssel ellentétben -, hogy nem ellentmondásos a jogerős ítélet indokolása.

V.

A felperes felülvizsgálati kérelmében állította, hogy a jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben az egyes szerződéses rendelkezések részleges érvénytelenségének - valójában részleges érvényességének - megállapítása a Tv. alkalmazási körében sem kizárt.

Ezzel összefüggésben rámutat a Kúria: a Tv. 4.§-ához fűzött részletes indokolásban foglaltak szerint a Tv. megdönthető vélelmet állít fel a fogyasztói kölcsönszerződés részévé - általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként - való egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelenségére. A kikötést megfogalmazó, illetve alkalmazó pénzügyi intézmény megdöntheti e vélelmet, ha a polgári perben sikerrel bizonyítja, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek maradéktalanul teljesítik a 2/2012. PK vélemény 6. pontjában foglalt együttes követelményeket (elveket), amelyek a következők: egyértelmű és érthető megfogalmazás elve, tételes meghatározás elve, objektivitás elve, ténylegesség és arányosság elve, átláthatóság elve, felmondhatóság elve, szimmetria elve. Lehetnek olyan esetek, amikor az ok-listában foglalt egyes feltételek megfelelnek a Tv. 4.§ (1) bekezdésében írt elveknek, míg más feltételek nem. Ilyen esetben, ahogy azt a 2/2012. PK vélemény 8. pontja is tartalmazza: az adott feltételt el kell hagyni, az joghatást nem válthat ki, míg a többi feltétel továbbra is érvényben marad.

Az adott ügyben azonban a másodfokú bíróság az ok-listában szereplő feltételeket nem egyesével vizsgálta, mivel jogszerűen arra a következtetésre jutott, hogy a felperes által alkalmazott üzletszabályzatok rendelkezései egyetlen alkalmazási időszakban sem feleltek meg a Tv. 4.§ (1) bekezdés a) és e) pontjaiban írt elvnek, azaz az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének.

A Tv. 4.§ (1) bekezdés a) pontjába foglalt követelménnyel kapcsolatban (amely az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve) kiemelendő, hogy az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét - tartalmától függetlenül - a régi Ptk. 209.§-ának (4) bekezdése szerint önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

Az átláthatóság elvének pedig nem csak az ok-lista feltételeként, hanem az egyoldalú módosítás feltételrendszere egésze tekintetében is érvényesülnie kell. A vizsgált esetekben a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására, az ok-listában szereplő feltételek milyen mértékű változása hat ki fizetési kötelezettsége terhesebbé válására, milyen mértékű változás következik be fizetési kötelezettségeiben, akkor, ha az egyes feltételek ellentétes irányban változnak. A fogyasztó nem volt abban a helyzetben, hogy az esetleg bekövetkezett kamat-, díj-, költségemelés jogszerűségét ellenőrizhesse.

Nincs olyan, a felperes által alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses (üzletszabályzati) rendelkezés, amely elkülönítetten lenne értékelhető és amely tekintetében a felperes keresete megalapozott lenne.

A kifejtettekből következően a vizsgált időszakokban a felperes által alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételek sem külön-külön, sem együttesen nem feleltek meg maradéktalanul a Tv. 4.§ (1) bekezdése által megkívánt valamennyi elvnek, különösen az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének, ebből következően a felperes által hivatkozott emlékeztetőben foglaltakkal ellentétben nem lehetett részleges érvényességet megállapítani. Azért sem volt megállapítható részleges érvényesség, mivel az előbbieken megjelölt követelményeknek együttesen kellett megvalósulniuk, azaz ha az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötés a hivatkozott elvek bármelyikének nem felel meg, a kikötés tisztességtelen és tisztességtelensége folytán semmis. Ha a vizsgált szerződési kikötés az elvek egyikének nem felel meg, a többi elv megvalósulását már nem kell vizsgálni, mert csak akkor tisztességes és ezért érvényes a szerződéses kikötés, ha valamennyi feltételnek megfelel. A Tv. 11.§-a egyértelműen fogalmaz, az a következtetés vonható le az itt

írtakból, hogy a Tv. „maga” nem engedi meg a részleges érvényesség megállapítását.

Figyelemmel arra, hogy a Tv. - fentebb már más összefüggésben kifejtettek szerint - a Kúria jogértelmezését definiálja, megállapítható az összhang a Tv. 4.§ (1) bekezdésében foglaltak és a 2/2012. PK vélemény 6. pontjában foglaltak között, azaz a 6. pontban megfogalmazott együttes követelményeken felül nincsenek egyéb követelmények, azaz nincsenek többletfeltételek és nem is érvényesültek a Tv.-ben foglalt elvek értelmezése során.

VI.

A perben korábban eljáró bíróságok a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárták. Ennek kapcsán hangsúlyozza a Kúria: a bizonyítás a feleknek, a per egyéb résztvevőinek és a bíróságnak az a tevékenysége, amellyel a per eldöntéséhez szükséges valamely tény fennállásáról vagy fenn nem állásáról, illetőleg valamely tényállítást valóságáról vagy valótlanságáról az ítéletet hozó bíróság meggyőződését kialakítani törekszenek. A bizonyítás tárgyát azok a tények alkotják, amelyekre a felperes a keresetét alapította.

A rendelkezésre álló iratanyag alapján okirati bizonyítékok figyelembevételével a per eldöntéséhez szükséges tényeket a perben eljáró bíróságok maradéktalanul meg tudták állapítani, további bizonyítás lefolytatása (tanúmeghallgatás, szakértői bizonyítás) nem volt indokolt, így a felperes által indítványozott további bizonyítás mellőzése eljárási szabálysértést nem valósított meg. Eljárási szabálysértés csak akkor történt volna, ha a bíróságok az ügy eldöntése szempontjából releváns bizonyítást nem folytatták volna le és ezáltal ítéletük megalapozatlannak minősült volna (Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.20.976/1995. - BH1996.478.), ilyen azonban az adott perben nem volt megállapítható.

E kérdéskörrel összefüggésben hangsúlyozza továbbá a Kúria azt is, hogy a Tv. által szabályozott polgári perek alapvetően ténykérdések okirati bizonyításáról és ehhez kapcsolódó jogkérdések megítéléséről szólnak, ezek pedig szakértők bevonását nem teszik indokolttá. A bíróság feladata annak tisztázása, hogy az eredetileg a Kúria által kidolgozott elveknek, a tisztességesség követelményének a banki ÁSZF-ekben található kikötések megfelelnek-e. A bizonyítás lényege banki okiratokon alapul, tanú és szakértő meghallgatásának igénye nem eleve kizárt ugyan, de meglehetősen szűk körben tűnik szükségesnek. Figyelemmel arra, hogy kizárólag jogkérdést érintenek a perek, lényegében csak okirati bizonyítás lehetséges (AB határozat [170], [178]).

Utal a Kúria arra is, hogy a Pp.270.§ (2) és 275.§ (3) bekezdésében foglaltakból az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában, a szabad bírói

mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye. A felülvizsgálat csak arra szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelésénél nincsen nyilvánvalóan helytelen következtetés. Az adott esetben mindezek nem állapíthatók meg.

A kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján - az előbbiekben részletezett indokolásbeli kiegészítéssel és pontosítással - hatályában fenntartotta.

A Pp.270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazásra kerülő Pp.78.§ (1) bekezdésében foglaltak szerint az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperes viseli a saját költségét, továbbá köteles az alperes költségének a megfizetésére, amely az alperes jogi képviselőjét megillető ügyvédi munkadíj összegének felel meg. A Kúria a munkadíj összegét a bírósági eljárásban megállapítható, ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§ (1) és (2) bekezdésében, valamint a 4/A.§ (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel állapította meg, arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel.

Budapest, 2014. december 2.

Dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Varga Edit s.k. bíró